

Generalitat de Catalunya
Departament d'Educació

E14

ÀMBIT DE CONEIXEMENT DEL MEDI

Orientacions d'avaluació

Educació primària

Índex de la
programació

Document de
suport

Materials de
l'Ateneu

ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ

Àmbit de coneixement del medi - Dimensió Món actual

Per avaluar aquesta dimensió podem utilitzar algunes de les següents activitats:

Activitats			CI	CM	CS
Donar valor a les qüestions que condueixen a una investigació o recerca	1	Iniciar amb la presentació d'una situació concreta (una imatge fixa, un vídeo, un article...) a partir de la qual l'alumne pugui plantejar-se interrogants (avaluació inicial).			
	2	Valorar el procés de cerca que segueix l'alumne per resoldre la qüestió plantejada, és a dir, el tipus d'estratègies que utilitza, la quantitat de fonts d'informació diferents que usa, el disseny i planificació d'experiments i l'autonomia a l'hora de prendre decisions.			
	3	Avaluar si l'alumne és capaç de respondre a la pregunta inicial a partir de l'anàlisi dels resultats obtinguts i dels coneixements científics relacionats.			
Relacionar situacions del present amb els fets que l'han precedit	4	Plantejar situacions que són o han estat problemàtiques, en què es podrien haver proposat alternatives diferents i on s'observen de manera clara les influències de períodes històrics anteriors.			
	5	Proposar fets noticiables del present (l'anunci de la destrucció o la restauració d'un element patrimonial, la celebració d'una determinada efemèride, la construcció d'una infraestructura...), fenòmens demostrats per recerques científiques (la modificació per l'acció humana d'un espai natural...).			
	6	Posar en consideració estereotips i prejudicis, costums ancestrals o determinades tradicions, problemes socials rellevants, entre d'altres.			

	7	Observar si els nois i noies són capaços de situar i organitzar en la línia del temps els fets a què es fa referència (visió diacrònica o d'evolució).			
	8	Observar si els alumnes són capaços de posar en la línia del temps els fets a què es fa referència en relació amb situacions i esdeveniments de la pròpia vida o de la història de l'entorn proper (visió sincrònica o de simultaneïtat).			
Interpretar els fets i fenòmens i les opcions que es plantegen i que siguin capaços de comunicar les seves conclusions	9	El mestre pot realitzar entrevistes amb ells, individuals o grupals.			
	10	Organitzar debats en petit grup.			
	11	Plantejar que es resolguin situacions mitjançant simulacions (dramatitzacions, jocs de rol, reconstruccions amb programes informàtics...).			
	12	Demandar que es comentin articles, notícies o audiovisuals, tant oralment com per escrit...			
Situar-se i moure's de manera autònoma	13	Comprovar, d'entrada, si l'alumne és capaç d'interpretar les representacions de l'espai (mapes, croquis i plànols), així com els elements de referència i els recursos digitals que s'utilitzen per a l'orientació i el desplaçament (avaluació inicial).			
	14	Demandar, per exemple, que situï en els plànols i mapes punts de referència, podem fer-li preguntes per a les quals hagi d'interpretar la llegenda del mapa o l'escala...			
	15	Aprofitar plànols molt a l'abast com el d'evacuació de l'escola, o relacionats amb interessos propers com el recorregut de la Cavalcada dels Reis, el de la cercavila de la festa major, l'itinerari d'una volta ciclista per etapes o el plànol de la xarxa ferroviària, entre d'altres.			
	16	Sol·licitar als alumnes que planifiquin itineraris i en marquin el recorregut sobre el mapa, que tinguin en compte variables com el temps, la distància o l'economia,			

		segons el cas.			
	17	Recórrer sovint a activitats de simulació i demanar als alumnes que imaginin excursions, viatges... (avaluar el desplaçament fora de l'escola té força dificultats).			
	18	Organitzar activitats en les quals els nois i noies demostrin la seva capacitat per arribar a un lloc a partir d'unes instruccions donades, en un àmbit territorial més reduït com el poble o el barri.			
	19	En sortides o colònies podrem observar si els nois i noies són capaços de situar-se i orientar-se a l'aire lliure observant els moviments del Sol, els elements de la naturalesa o utilitzant mapes, brúixoles o recursos digitals.			
Analitzar els paisatges i ecosistemes comprovant si l'alumne aplica els coneixements apresos en l'anàlisi de la realitat	20	Identificar els elements del paisatge, trobar les causes dels canvis que s'observen, anticipar possibles conseqüències d'una intervenció humana, pensar propostes per millorar... utilitzant recursos visuals (fotografies, escenes de vídeos, croquis, dibuixos, maquetes...) i informàtics (simuladors, càmeres web...) o l'observació directa de la realitat (a l'escola amb aquaris, terraris, amb l'hort, o amb sortides a veure una bassa, un hivernacle...).			
	21	Explicar les problemàtiques que afecten l'entorn en les darreres dècades, a què s'han degut els canvis que s'hi han produït, com hi ha intervingut l'ésser humà... utilitzant fotografies de la mateixa zona però de temps diferents i comparar-les; imatges antigues (fotografies, documentals, dibuixos...) d'elements singulars del paisatge —urbà o no— propers a l'alumne i fer-ne la comparació amb l'actualitat... Convindrà avaluar no només les capacitats descriptiva i comparativa, sinó també les relacions que hi estableixi i el grau de reflexió que mostri (avaluació sumativa).			
	22	Avaluar la valoració que fa l'alumnat de les necessitats de preservar o modificar el medi partint de models vivencials: per exemple es poden utilitzar casos reals propers a l'alumne per tal que aquest justifiqui el seu posicionament en referència a la solució que han tingut. Es poden fer servir situacions concretes i problemàtiques (provinents de notícies d'actualitat, de fets produïts en el municipi...) i que l'alumne hagi de prendre partit de manera raonada. També es			

		poden fer debats en grup en què calgui buscar i exposar arguments, a favor o en contra, sobre una situació concreta.			
Valorar problemes socials rellevants interpretant-ne les causes i les conseqüències per plantejar propostes de futur	23	Tenir present tant les preguntes que es formula l'alumne com el procés per trobar les respostes, i proposar alternatives de solució, per tant, donant valor a tot el procés realitzat i no només als resultats finals obtinguts. La finalitat és ajudar a revisar les pròpies idees inicials i ser conscient dels aprenentatges realitzats. Per això, l'autoavaluació és molt important per avaluar aquesta competència, juntament amb la coavaluació quan el que es pretengui sigui valorar les alternatives proposades o els compromisos que s'adquireixin.			
	24	Construir un dossier personal d'aprenentatge o carpeta d'aprenentatge (portfolio en anglès o dossier en francès), ja que és un sistema d'avaluació molt versàtil, que es pot aplicar amb uns criteris d'avaluació clars, que atribueixin a l'alumne la responsabilitat del procés de treball i la seva avaluació. La construcció d'aquest dossier incorpora al procés d'ensenyament i aprenentatge la concepció de l'avaluació com a activitat per a la millora de l'aprenentatge i la comprovació de resultats, tant del procés seguit (per exemple, el treball del grup) com del progrés realitzat (per exemple, la comparació de les idees prèvies amb les conclusions a què s'arriba). La carpeta d'aprenentatge hauria d'incloure un índex, la construcció del qual podria ser una activitat conjunta a fer amb tot el grup classe. Aquest índex hauria de servir tant com a guia durant el treball d'estudi i valoració del problema social rellevant seleccionat (s'hauria de fer preferiblement en grup), com de reflexió i reconstrucció final dels propis processos d'aprenentatge (la metacognició).			
	25	Autoavaluar fent un KPSI (Knowledge and Prior Study Inventory) o inventari de coneixements previs, que és un instrument que permet l'autoregularació i que ajuda els alumnes a adonar-se del que saben al principi i a valorar i reflexionar sobre l'aprenentatge realitzat, corregir errors o fer propostes de millora.			
En general	26	Avaluar tant la capacitat reflexiva com la de treballar en grup. En qualsevol cas, les activitats d'avaluació haurien d'estimular l'aportació de propostes i la seva			

		justificació.			
	27	Avaluar tant el procés de treball col·lectiu com la participació individual de cadascú i la seva aportació al treball final en les activitats d'avaluació en grup.			
		...			

ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ

Àmbit de coneixement del medi - Dimensió Salut i equilibri personal

Per avaluar aquesta dimensió podem utilitzar algunes de les següents activitats:

Activitats			CI	CM	CS
Adoptar hàbits sobre alimentació, activitat física i descans amb coneixements científics, per aconseguir el benestar físic	1	Tenir en compte que l'adopció d'hàbits per aconseguir el benestar físic no depèn només dels alumnes sinó del seu entorn familiar, cultural i social. A l'escola, per tant, només es podran avaluar els coneixements apresos i els hàbits observables al centre.			
	2	Activitats adequades per avaluar són, entre d'altres, l'estudi de casos o les simulacions.			
	3	Valorar l'anàlisi que l'alumnat fa dels seus hàbits, els coneixements científics que utilitza per justificar les conductes sobre l'alimentació, l'activitat física i el descans necessaris per obtenir un equilibri que porti al benestar físic. També s'han de tenir en compte les propostes d'actuació que planteja.			
Prendre consciència del propi cos, de les emocions i sentiments propis i aliens, per aconseguir l'equilibri	4	Tenir en compte el coneixement i la gestió de les pròpies emocions com a punt de partida per entendre les dels altres, per augmentar l'autoestima, i per millorar la convivència.			
	5	L'anàlisi de casos, el visionat de vídeos, les situacions on es proposa un canvi de rol, els jocs, les lectures i els debats, entre d'altres activitats, poden ajudar a avaluar els diferents aspectes que la componen.			

emocional i afavorir la convivència	6	Una taula d'observació pot ajudar a fer una avaluació continuada que doni informació sobre el control emocional de l'alumne en diferents situacions i la seva evolució.			
	7	És Important conèixer l'opinió que l'alumne té de les seves emocions i saber com el veuen els companys de classe i els altres mestres que també treballen amb el grup.			
	8	Fer observacions sobre les fortaleeses i les debilitats de cada membre del grup, sobre la seva actitud en les diferents situacions que es troba al llarg del dia i sobre el seu comportament en grup reduït o dins el gran grup.			
	9	Observar com gestiona l'alumne les emocions, del seu comportament social i de les seves habilitats de convivència.			
	10	Proposar l'autoavaluació, pel que fa al treball cooperatiu, com a mitjà per millorar l'aprenentatge i les relacions socials.			
	11	Valorar el coneixement que l'alumne té dels canvis que en l'àmbit sexual, a causa del creixement, fa el seu cos i la relació d'aquests canvis amb les emocions.			
Prendre decisions sobre higiene i salut amb coneixements científics per a la prevenció i guariment de malalties	12	Posar en joc els coneixements sobre el funcionament del cos humà, els microorganismes i les malalties relacionades.			
	13	Prendre decisions respecte de la higiene, tant personal com col·lectiva, i de la salut.			
	14	Una activitat possible seria el disseny i la utilització per part de l'alumne de pautes d'observació per analitzar situacions o espais de l'escola, que permeten observar el procés. Això pot ajudar a conèixer els aspectes sobre prevenció, higiene i salut que es valoren o es consideren més importants.			

	15	Redacció de cartes destinades a diferents estaments, on es demanin millores (justificades i sustentades en dades) per a l'escola, el parc, el barri..			
	16	Realització de cartells publicitaris o de tríptics també pot ajudar a conèixer el grau de competència dels nois i noies i evidenciar el seu progrés.			
		...			

ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ

Àmbit de coneixement del medi - Dimensió tecnologia i vida quotidiana

Per avaluar aquesta dimensió podem utilitzar algunes de les següents activitats:

Activitats			CI	CM	CS
Utilitzar materials de manera eficient amb coneixements científics i criteris tecnològics	1	Estudiar, per exemple, la quantitat d'aigua que es gasta a l'escola, cercant formes per reduir la contaminació o pensant com evitar el soroll excessiu.			
	2	Els dibuixos, els esquemes i les representacions corporals també són un bon mitjà d'avaluació, sobretot pel que fa a la justificació de la relació entre l'estructura de la matèria i el seu comportament.			
Dissenyar màquines simples i utilitzar aparells de la vida quotidiana	3	Descripció precisa dels passos a seguir, de les peces necessàries, del seu acoblament... Per a la seva avaluació és interessant el plantejament de l'avaluació entre iguals, o coavaluació, tant dels resultats finals com del procés.			
	4	El funcionament correcte de la màquina dissenyada o els resultats satisfactoris en la utilització d'un aparell, també ens donaran evidències per avaluar.			
	5	Creació i simulació de situacions on els alumnes hagin d'escollir i triar entre diferents aparells per resoldre el problema plantejat. Per exemple, si s'organitza una sortida es pot demanar quin aparell es necessita per trobar el			

		camí més curt o les eines que fan falta per construir una maqueta o una rampa d'accés a l'escola.			
--	--	---	--	--	--

ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ

Àmbit de coneixement del medi - Dimensió Ciutadania

Per avaluar aquesta dimensió podem utilitzar algunes de les següents activitats:

Activitats			CI	CM	CS
Adoptar hàbits sobre l'adquisició i ús de béns i serveis, amb coneixements científics i socials per esdevenir un consumidor responsable	1	Veure si els alumnes saben quines són les mesures concretes que contribueixen a l'estalvi de recursos i al consum responsable i demanar-los que les justifiquin.			
	2	Avaluar el seu nivell d'implicació amb aquestes mesures -quan són dins l'àmbit escolar- amb pautes d'observació per als mestres o amb registres d'autoavaluació amb els quals valorar la realització d'accions com la separació de residus, l'aprofitament del material o la reducció de la despesa d'aigua, per exemple.			
	3	Comprovar mitjançant un dibuix i/o esquema si l'alumne sap analitzar el procés que segueix un producte i quina relació té cada una de les seves fases (l'obtenció de matèries primeres, la fabricació, el transport, la comercialització...) amb les limitacions del planeta i la necessitat de tenir un creixement sostenible, i si és conscient de les possibles implicacions socials que se'n poden derivar (explotació de menors, conflictes bèl·lics...).			

Participar en la vida col·lectiva a partir de valors democràtics, per millorar la convivència i per afavorir un entorn més just i solidari	4	Mesurar la participació de l'alumnat en activitats com converses, simulacions...			
	5	L'oferiment per exercir càrrecs, la intervenció en assemblees o la manera de resoldre els conflictes, entre d'altres, són elements que caldrà tenir en compte en la valoració.			
	6	Observar si l'alumne té assumits els valors democràtics, la solidaritat, la justícia, l'equitat, el respecte... Per valorar-ho, poden fer-se activitats a través de l'estudi d'un cas o un treball de reflexió després de visionar algun film o d'analitzar alguna notícia d'actualitat. Aquestes avaluacions poden efectuar-se tant per escrit com de manera oral, en petit grup o individualment (avaluació contínua).			
	7	Atesa la transversalitat d'aquesta competència, la seva avaluació s'ha d'abordar des de tots els àmbits.			
	8	Analitzar el dia a dia a l'aula o a l'hora d'esbarjo, en molts casos, també pot ser molt valuós.			
	9	Utilitzar taules d'observació on el mestre i tots els educadors que participen a la vida de l'alumne anoten el grau d'assoliment dels valors que es volen observar. Aquestes taules d'observació a més, permeten veure l'evolució dels alumnes a través de diverses observacions espaiades en el temps. Cal incidir en l'avaluació del procés i del progrés de cadascun dels alumnes.			
	10	Altres valors, com la responsabilitat amb els compromisos adquirits o amb els càrrecs que s'han desenvolupat o com l'actitud de prevenció i resolució de conflictes, es fan difícils d'avaluar a través d'activitats escrites. És millor dur a terme aquesta avaluació de manera continuada si es vol discernir entre el que l'alumne sap que s'ha de fer i el que realment fa. Per tant, cal valorar la feina feta, la reflexió que en fa l'alumne i el procés de millora, si n'hi ha.			

	11	En els treballs en grup, s'haurà de valorar l'actitud de cooperació i lideratge de l'alumne davant de la feina encomanada. També s'hi valorarà la capacitat de prevenir conflictes i de resoldre'ls.			
	12	Quan s'avaluen actituds, és molt important tenir en compte, junt amb l'avaluació que fa el docent, l'autoavaluació i la coavaluació de l'alumnat que s'implica en la seva formació. Les eines que utilitzarem en aquests models avaluatius poden ser rúbriques o taules d'avaluació, autoavaluació i coavaluació, dossiers personals d'aprenentatge (carpetes d'aprenentatge), contractes pedagògics, autoinformes, entre d'altres.			
Valorar el sistema democràtic partint del coneixement dels sistemes polítics per esdevenir futurs ciutadans crítics	13	Avaluar fins a quin punt l'alumne se sent identificat amb els valors i principis del sistema democràtic, i si és capaç d'adoptar una posició crítica respecte de les insuficiències.			
	14	Utilitzar activitats que animin l'alumnat a expressar les seves opinions i raonar-les. Per exemple, es poden simular situacions de debat polític o electoral i analitzar-les després, llegir i comentar articles i notícies dels mitjans de comunicació, visionar vídeos d'actualitat...			
	15	Veure si l'alumne relaciona els coneixements que té amb situacions en què es prenen decisions i es recullen les opinions de la gent per poder caracteritzar-les com a democràtiques o no democràtiques.			
	16	Observar si sap relacionar fragments de lleis, de la Constitució, de l'Estatut, de declaracions de drets... amb aspectes de la realitat.			
	17	Observar la interacció oral que l'alumne manté amb el grup, tant dels debats més organitzats com de les converses més informals, per veure si ha assolit un grau de maduresa i de sentit crític en relació amb els mecanismes i valors democràtics.			
		...			

